

Princip „kefalé“ a služba mužů a žen v církvi

Pavel Černý

Anotace

Slovem „kefalé“ (hlava) biblické texty vyjadřují autoritu. To je teze, která je v této studii obhajována z pozice biblické exegeze, patristické literatury i s podporou některých současných trendů v psychologii. V poslední době se stalo zvykem opakovat chybnou interpretaci, že slovo „kefalé“ označuje pouze původ, a nikoli princip autority. Studie o principu „hlavy“ a podřízení je rozevřena na pozadí velkého christologického a trojičního sporu prvních století církve. Je zdokumentováno, že podřízenost a diference rolí neruší princip rovnocennosti. Studie patří do oblasti aplikované teologie a všímá si negativních jevů v rodině i v církvi, když dobový důraz na rovnostářství nahrazuje biblický princip autority hlavy. Biblickým důrazům i patristické tradici daleko více odpovídá princip komplementarity dvou rovnocenných a přece odlišných bytostí, muže a ženy. Studie uvádí příklady, kdy biblické učení může pozitivně ovlivnit život a funkční spolupráci v manželství i v církvi.

Annotation

The kephale principle and the ministry of men and women in the church: The term “kephale” expresses authority in biblical texts. This is a thesis defended in the present study from the viewpoint of biblical exegesis, patristic literature and with support from contemporary trends in psychology. Last years, it became customary to repeat mislead interpretation that the word “kephale” marks only the origin, not the principle of authority over somebody. The study regarding the “head” principle and subordination is opened up on the background of the great Christological and Trinitarian dispute in the first centuries of the church. It is documented that subordination and the difference of roles does not delete the principle of equality. The present study in applied theology is concerned with negative phenomena inside family and church in the times when contemporary emphasis on egalitarianism replaces biblical principle of the authority of the head. Complementarity of two equal and different human beings corresponds far better to biblical emphases and patristic tradition. Case studies are provided to show how biblical teaching can influence life and functional cooperation in marriage and the church.

Chrysostomos – Jan Zlatoústý se narodil v polovině 4. století. Kázal a vyučoval v Antiochii, později byl biskupem v Konstantinopoli, a to až do svého vyhnanství. K jeho učení patřil důraz, že hlava je stejné podstaty (*homousios*) jako tělo. Také muž, který je v Bibli nazýván hlavou ženy – je s ní stejné podstaty.

Chrysostomos napsal: „*Ale hlavou ženy je muž; a hlavou Krista je Bůh.*“ *Zde na nás útočí heretici s určitým vyjádřením méněcennosti, kterou z těchto slov dokazují proti Synovi. Ale sami si staví překážku, o kterou klopýtají. Protože, jestli „muž je hlavou ženy“ a hlava je stejné podstaty jako tělo a „hlavou Krista je Bůh, potom Syn je stejné podstaty jako Otec.*“¹

Chrysostomos podtrhuje, patrně proti ariánům, že Syn není méně než Otec. Ariáni podtrhovali, že Syn není stejné podstaty s Otcem. Jako důvod jim sloužilo tvrzení Bible (1K 11,3), že hlavou Krista je Bůh, a že je tedy Kristu nadřazen. Z principu podřízenosti Kristovy automaticky vyvozovali, že Kristus musí být nižší bytostí, která není plně božská. Ariáni přehlédli, že hlava není jiné podstaty než tělo. Hlava patří k tělu, je stejné podstaty jako tělo, je zde spolupráce a zároveň diferenciací rolí. Kristus je stejné podstaty s Otcem (*homousios*), ale to není překážkou pro to, aby byl Bohu podřízen a poddán. Jan Zlatoústý ve sporu s ariány nepopírá Kristovu podřízenost Bohu. Boží priorita mu ale není překážkou pro stejnou podstatu se Synem – Kristem.

1K 11,3: *Rád bych, abyste si uvědomili, že hlavou každého muže je Kristus, hlavou ženy muž a hlavou Krista je Bůh.*²

1K 11,3: Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς ἐστίν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ θεός.³

Kefalé – znamená „autoritu nad“ někým. Chrysostomos souhlasí a vysvětluje, že autorita nad někým neznamená, že někdo je větší či lepší. Vždyť Bůh-Syn je podřízen Otcí a to neznamená, že je jiné podstaty. Jeho poslušnost není servilní, otrocká, ale svobodná – jako u ženy, která je rovnocenná s mužem.

Otec poslal na svět Syna ne jako otroka, který je pod rozkazy, ale jako svobodného, poddaného v poslušnosti a dávajícího radu. Poradce není otrokem. Proto žena je rozumně podřízena muži (*hypotassó*).

¹ CHRYSOSTOM: *Homily 26 on 1 Corinthians*. In: SCHAFF, P.: *Nicene and Post-Nicene Fathers of the Christian Church*. Series 1, Vol 12, s. 150

² Biblické texty jsou uvedeny podle Českého ekumenického překladu z r. 1985, Česká biblická společnost, Praha 1991

³ ALAND, K. et al.: (Eds.) *The Greek New Testament*. 3rd ed., United Bible Societies, Stuttgart 1983

Kefalé – znamená podle Chrysostoma toho, který je v autoritě. On nepopírá tento princip, ale předpokládá, že tato autorita manžela má být formována pohledem na Boha Otce.

Heretici říkali, že Bůh je hlavou Krista ve smyslu jiné kvality. Chrysostomos se liší od heretiků tím, že říká: ano Bůh je hlavou Syna, ale to neznamená jinou kvalitu, jinou substanci, jinou podstatu. Syn je rovnocenný v božství, ale je podřízen Otci. Je pod Boží autoritou. Nenarušuje ekonomii Boží Trojice.

Heretici tenkrát argumentovali stejně jako dnešní rovnostáři. Říkali, že pokud Otec je hlavou, to znamená, je v autoritě, pak to nutně předpokládá méněcennost Syna. Říkali, že je proto nemožné pro Syna být stejné božské podstaty s Otcem. Protože Bůh je hlavou Krista, znamená to podle nich kvalitativní rozdíl. Protože je podřízen hlavě, nemůže být tedy stejné podstaty, a tudíž nemůže být Bohem. Nemohli pochopit rovnocennost, stejnou podstatu a zároveň diferenci rolí.

Chrysostomos vysvětluje, že obojí je kompatibilní. Syn je ve svém božství rovnocenný s Bohem – tělo je stejné podstaty jako hlava. Ale to nebrání Synu, aby byl podřízen hlavě. Jeho podřízenost není vynucena silou, ale je dobrovolná. Podobně, říká Chrysostomos, to má být s podřízeností ženy muži. Být pod autoritou v žádném případě neznamená být méněcenný. Vždyť Kristus je Pán a Bůh. Přesto se dobrovolně podřizuje Otci.

Kefalé nemůže znamenat pouze původ (v angl. literatuře source). Nejde zde o to, že žena byla stvořena z části mužova těla. Muž není hlavním původem ženy. Žena byla stvořena Bohem stejně jako muž. Muž je ale podle Božího úradku pověřen vykonáváním autority. Tak jako Kristus je stejné božské podstaty s Bohem Otcem, tak je také žena stejné podstaty jako muž. To ale nevylučuje určitou subordinaci, jak vidíme v případě učení o Boží trojedinosti.

Kefalé je překladem hebrejského *róš* - hlava. Toto slovo zahrnuje vůdce nebo toho, který je v autoritě.⁴ Dokonce i vojenský velitel je nazýván *róš* – hlava.⁵ Toto slovo také označuje toho, kdo vede bohoslužbu.⁶ Výskyty tohoto slova ve Starém zákoně naznačují autoritu.⁷ Ukazuje se, že není možné popírat autoritu. Některými křesťany předpokládaný význam *kefalé* jako „původ, zdroj“ (source) neexistuje.

V tomto pohledu se církevní otcové shodují (např. Athanasius, Cyril Alexandrijský, Klement Alexandrijský, Theodor z Mopsuesti, Eusebios z Kaisareje).

⁴ Např. Ex 18,25

⁵ 2Sa 23,8

⁶ 2Kr 25,18 (velekněz)

⁷ VINE, W. E. et al. (Eds.), *Vine's Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words*. Nelson, Nashville, Camden, New York 1961 (1970 rep.), s. 105n

Kdo je nazýván v patristické a další dobové literatuře hlavou, a je tedy stavěn do určité autority?

1. Muž (hlava ženy)
2. Bůh (hlava Krista)
3. Kristus (hlava každého člověka)
4. Vedení sboru – církve (hlava církve)
5. Žena (hlava služebnic)
6. Kristus (hlava církve)
7. Adam (hlava lidské rasy)
8. Zeus (hlava všech věcí)
9. Starší (hlava Izraele)
10. Gnostický demiurg (hlava svého vlastního bytí)
11. Ezau (hlava svého klanu)⁸

Ukazuje se, že v době církevních otců bylo jasně chápáno, že *kefalé* vyjadřuje pozici autority a také určitého vedení nad tím, co je metaforicky nazýváno tělem. Je naprosto nevyhnutelné považovat toho, kdo je označen slovem *kefalé*, za toho, kdo je postaven do určité autority na tím nebo těmi, kteří jsou označeni jako tělo. Wayne Grudem podnikl rozsáhlý průzkum více než dvou tisíc starověkých textů a všude zjistil, že slovo *kefalé* je vždy spojeno s určitou autoritou.⁹ Překlad „původ“ či „zdroj“ není správný.

Velmi se obávám, abychom neposunovali význam biblických slov na základe dnešních kulturních paradigmat. Nesmíme vyhodit na smetiště reformační zásadu *Sola Scriptura* – pouhým Písmem. V diskusích o jednotlivých rolích muže a ženy mi chybí více exegeze příslušných textů v kontextu celého Písma. Nejde jen o rovnostářství v církvi, které nereflektuje rozdíly rolí. Toto téma se bezprostředně dotýká také manželství a rodiny. Stále obtížněji se dnes vyučuje o něčem, co je v Písmu naprosto jasné – např. to, že dva lidé, kteří chtějí založit společnou domácnost a rodinu, se mají vzít a před svědky vstoupit do smlouvy se sebou navzájem a s Bohem. Co teprve, když začnete na základě Ef 5 hovořit o rozdílnosti rolí, o poddanosti ženy a autoritě muže a o lásce muže, která miluje, jako Kristus miloval církev? To jsou věci, které buď považujeme za výsledek kulturních měřítek, a potom je můžeme měnit, nebo je považujeme za součást Božích stvořitelských řádů. Každý se musí v této věci rozhodnout. Dnes můžeme mezi křesťany hovořit o **rovnostářích** a o **komplementaristech**. **Rovnostáři** vidí pouze rovnost muže a ženy, jejich role jsou záměnné. **Komplementaristé** vidí rozdílné role a vzájemné doplňování

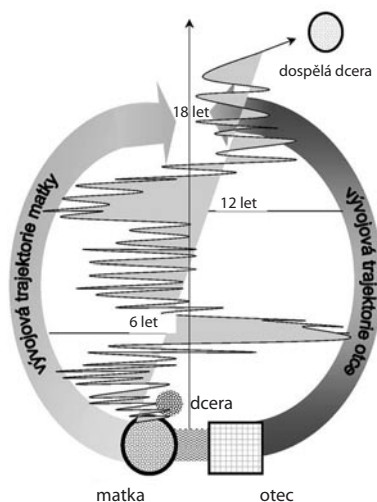
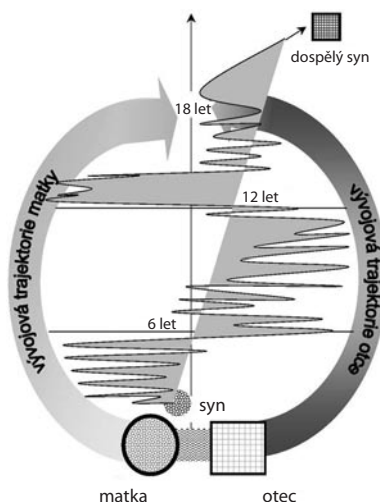
⁸ GRUDEM, W.: *Evangelical Feminism and Biblical Truth*. Multnomah Publishers, Sisters, Oregon 1994, s. 582

⁹ GRUDEM, W.: *Evangelical Feminism and Biblical Truth*. 1994, s. 203-211; podobně ale také RYKEN, L. et al. (Eds.), *Dictionary of Biblical Imagery*. IVP, Downers Grove, 1998, s. 367n

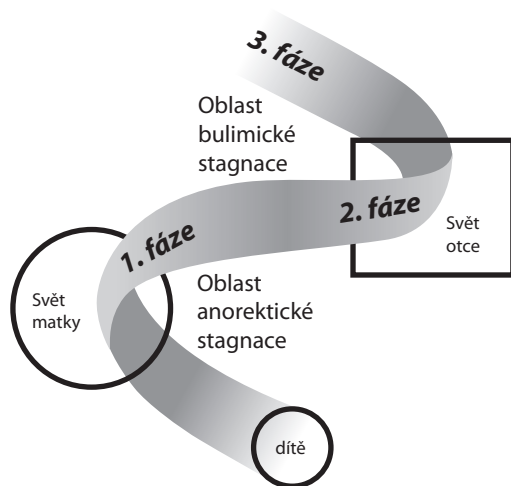
se mezi mužem a ženou. Podobně je to i v církvi. Rovnostáři vidí, že ženy mohou být ve všech církevních službách a že také muži mohou dělat všechno. V praxi to znamená, že žena může být správkyní sboru a muž že se bude věnovat vyučování mladších žen (možná by se to jeho vlastní ženě nelíbilo). Podívejme se společně na několik novozákonních textů, které se těchto témat dotýkají.

Určitou ilustrací nezáměnnosti rolí muže a ženy v rolích otce a matky nám mohou být grafy MUDr. Chvály a PhDr. Trapkové. Lékař a psychologka dokládají, jak dítě v určitých fázích potřebuje otce i matku. Jejich role nelze zaměnit a ani nahradit. Analogicky v církvi potřebujeme duchovní otce a duchovní matky. Tak, jak tyto role nelze nahradit v rodině, nelze je nahradit ani v církvi. Církev potřebuje moudré a odvážné vedení ze strany pověřených mužů, ale zároveň také cit, intuici a službu žen.

Vývojová trajektorie dcery

Vývojová trajektorie syna¹⁰

¹⁰ TRAPKOVÁ, L. a CHVÁLA, V.: *Rodinná terapie psychosomatických poruch*. Portál, Praha 2004, s. 124n

Cesta sociálního porodu¹¹

1. Podíl žen ve vedení sboru/církve – aplikace biblických principů

1. Muži a ženy jsou si rovni ve své ceně a důstojnosti lidství (Bůh stvořil muže a ženu – Gn 1,27). Oba v sobě nosí *Imago Dei* - Boží obraz. Oba reprezentují Boha na zemi a podílejí se na podmaňování a spravování přírody a naplnění země. Oba mohou přímo komunikovat s Bohem.
2. Muži a ženy mají odlišné role v manželství, tak jak je to dáno stvořitelským řádem. Adam a Eva si byli rovni před Bohem jako osoby, ale odlišovali se ve svém mužství a ženství. Rozdíly mezi rolí muže a ženy jsou určeny Bohem jako součást stvořitelského řádu. Adamova vůdčí role v manželství byla ustanovena Bohem před pádem a nebyla důsledkem hříchu.
 - Manžel má milovat svou ženu jako Kristus miloval církev. Je mu svěřena Bohem daná zodpovědnost starat se, chránit a vést svou rodinu.
 - Manželka se má ochotně podřídit vedení svého muže, tak jako církev se má ochotně podřizovat své hlavě – Kristu. Toto mužovo vedení musí mít charakter služby. Žena má svého muže respektovat a být jeho pomocnicí.

¹¹ Ibid, s. 111

Tabulka omylů pasivity a agresivity:¹²

	omyly pasivity	biblický ideál	omyly agresivity
manžel	bačkora	milující, pokorný, hlava rodiny	tyran
manželka	rohožka	radostná, inteligentní podřízenost	usurpátorka

Úkolem manžela je starat se o rodinu a také rodinu chránit. Odpovědností ženy je starat se o domov a pečovat o děti. Eva přivádí na svět děti a Adam se stará o obdělávání půdy pro získání potravy. Do obou těchto oblastí zodpovědnosti přichází jako důsledek hříchu bolest (Gn 2,15; 2,18–23; 3,16–19).

Ochrana rodiny je naznačena např. v Ježíšově příběhu, kdy Josef odvádí svou manželku s malým dítětem v době nebezpečí do Egypta (Mt 2,13–14).

Příkladem poddanosti jsou vztahy uvnitř Boží Trojice. Nikdy nečteme, že by se role obrátily a že by např. Bůh Syn posílal Boha Otce do světa nebo že by Syn oslavoval Boha Ducha svatého. Při zachování dokonalé božské rovnosti uvnitř Trojice trvá diferenciací rolí.

Odlišnost rolí se neobjevila až s apoštolem Pavlem v 1. století nebo např. v dobách patriarchálního zřízení. Odlišnost role muže a ženy je dána již stvořitelem řádem. Myšlenka hlavy a podřízenosti zde byla ještě před stvořením a můžeme ji vidět uplatněnou také uvnitř božství.

2. Biblický koncept mužství a ženství v církvi

Je třeba znovu potvrdit, že Bůh nás stvořil do svého obrazu a my společně sdílíme toto postavení. Pro Boha jsou muži i ženy stejně cenní a také stejně důležití pro Boží práci v tomto světě. Duch svatý je v Novém zákoně vylit novým způsobem na muže i ženy. Od letnic jsou duchovní dary dávány mužům i ženám. Podle 1K 12,7: *Každému je dán zvláštní projev Ducha ke společnému prospěchu*. Pavel předpokládá, že každý věřící má alespoň nějaký duchovní dar.

Petr také rozvíjí podobný důraz a říká: *Každý ať slouží druhým tím darem milosti, který přijal; tak budete dobrými správci milosti Boží v její rozmanitosti* (1Pt 4,10). Od počátku církve čteme, že byli křtěni muži i ženy (Sk 8,12). Ve Starém zákoně byla znamením smlouvy obřízka, a ta se týkala jen mužů. V Novém zákoně je znamením příslušnosti k Božímu lidu křest a ten se týká všech. V epistoletě Galatským napíše apoštol Pavel v tehdejší době překvapivá slova: *Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši* (Ga 3,28n).

¹² GRUDEM, W. *Evangelical Feminism and Biblical Truth*. (2004), s.

Nepochybně byly a jsou v životě církve v této oblasti chyby. Ne pro všechna obdarování žen je v církvi vytvořen prostor. Na to je třeba pamatovat a pro všechna duchovní obdarování vytvářet prostor. Přesto zůstává vážnou otázkou, zda úřad pastora není vyhrazen mužům. Nikde jinde v Písmu nenajdeme oblast, kde by ženy nemohly zastávat všechny úkoly a úřady. Pouze v oblasti těch, kteří vedou sbor či církev, nenacházíme v Novém zákoně ženy.

V Bibli nenajdeme zákaz, že by ženy nemohly sloužit při sv. večeři Páně. Nenajdeme tam zákaz, že by neměly být v církvi zaměstnány na plný úvazek. Pouze v Písmu nacházíme ony dnes kontroverzní texty, které omezují ženy v určitých vedoucích a vyučujících úlohách. Neměl by být problém zapojit ženy jako vedoucí mládeže, vedoucí výchovy pracovníků, pastorační pracovníce, vedoucí nejrůznějších částí sborové práce. Neměli bychom nikdy omezovat to, co neomezuje Bible.

3. Biblické texty, které vymezují některé role vedení a vyučování mužům

1Tm 2,11–15: Žena ať přijímá poučení mlčky s veškerou podřízeností. 12 Učit ženě nedovoluji. Žena nemá mít moc nad mužem, nýbrž má se nechat vést. 13 Vždyť první byl stvořen Adam a pak Eva. 14 A nebyl to také Adam, kdo byl oklamán, ale žena byla oklamána a dopustila se přestoupení. 15 Spasena bude jako matka, jestliže setrvá ve víře, lásce, svatosti a strážlivosti.

Celý tento oddíl je zasazen do kontextu bohoslužby. V souvislosti tohoto textu (v. 8–10) se hovoří o tom, jak mají muži pozvedat čisté ruce a modlit se bez hněvu a hádek. Ženy se mají na shromáždění oblékat slušně a strážlivě. Je jasné, že jde o kontext společné bohoslužby. To znamená, že místo, kde apoštol neumožňuje ženě učit a vykonávat autoritu nad mužem, je shromážděná církev k bohoslužbě. Je jasné, že se zde nejedná o výuku matematiky či zeměpisu. Apoštol slovesem *didaskó* (učit) má na mysli vyučování Božího slova. Můžeme myslet na autoritativní učení v církvi, a nikoli na vyučování Písma uvnitř daných hranic. Apoštol podtrhuje, že muž byl stvořen nejprve. To má svůj smysl, protože tehdy prvorození měli pověření k určité autoritě. Adamovi byla svěřena určitá autorita. Eva zhřešila jako první, ale zodpovědný za hřích v rodině byl Adam. Pokud žena podporuje vedoucí roli svého manžela, potom reflektuje něco z krásy a velikosti Božího stvoření a činí něco, co se líbí Bohu. Zmíněný text naznačuje, že žena se dala svést pokušitelem a chopila se vedení – autority. Nebyl to Adam, který se dal oklamat, ale Eva se dala svést. Myslela si, že dělá dobře, když vztáhne ruku po zakázaném ovoci. Adam poté zhřešil jiným způsobem. Podle tohoto textu nejde o to, kdo byl podveden. Adam ve skutečnosti nebyl podveden vůbec, naznačuje biblický text. On věděl, že

dělá něco špatného a zhřešil úmyslně. Z tohoto důvodu apoštol nechce, aby se scéna z ráje opakovala také v církvi, a podtrhuje, že žena má zůstat pod autoritou svého muže.¹³

V Novém zákoně jsou jiné texty, které pozitivně předkládají vyučování žen v jiném kontextu, než je právě společná bohoslužba. Např. Sk 18,26 kladně hodnotí vyučování Priscilly a Akvily, kteří vyučovali Apolla. V kroužcích, v pastoračních skupinách, ve sborových diskusích se samozřejmě počítá, že ženy budou hovořit o významu biblických textů a budou se tak podílet na vyučování.

1K 11,4–5: Ve společných shromážděních Nový zákon předpokládá, že se ženy zapojují do modliteb, přinášejí svědectví a prorokují. Pokud považujeme za proctví vyslovení toho, co Bůh spontánně položil do mysli člověka, pak ženy jsou zvány, aby tímto způsobem sloužily ve shromážděních. Všechna prorocká slova – aplikace Božího slova, ať vyslovena ženami či muži, jsou podřízena rozsuzování starších a musí být zkoumána ve světle Písma (1K 14,29; 1Te 5,20–21). Příkazy o mlčení žen snad souvisí s ukřižovanou bohoslužbou v Korintě, kde někteří lidé rušili a mluvili jeden přes druhého. Patrně i některé ženy, které se dříve angažovaly v pohanských mystériích, používaly křičení a opakování slov k extatickým projevům. Bůh není Bohem zmatku, ale pořádku (1K 11,33).

Tt 2,3–5: Podobně starší ženy ať se chovají důstojně, ať nepomlouvají a nepropadají přílišnému pití vína. Ať vyučují mladší ženy v dobrém 4 a vedou je k tomu, aby měly rády své muže a své děti, 5 byly rozumné, cudné, staraly se o domácnost, byly laskavé a poslouchaly své muže, aby Boží slovo nebylo zneváženo.

Ženy mají vyučovat ženy. Jsou věci, které nepochybně pro ženy dovede zvláštním a hlubokým způsobem vysvětlit žena. Život v rodině souvisí s mnoha zápasů a hledáním cesty. Zde je třeba tolik vyučování z Božího slova (sousedské vztahy, domácí skupiny, konference pro ženy).

J 4,28–30 a Mt 28,5–10: Zde jsme u otázek evangelizace. Evangelizace je posláním všech, mužů i žen. Jako příklad může sloužit Samařanka u studně a také ženy u Ježíšova hrobu, které byly osloveny andělem a vyslány s radostnou zprávou o Ježíšově vzkříšení. V evangelizaci ať už ve skupinách, nebo ve velkých společenstvích, ženy mnohokrát sloužily požehnaným způsobem. I dnes je např. světová zahraniční misie nesena z více než 60 % ženami.

¹³ Zákaz vyučování se netýká pouze některých žen. Je všeobecný. Právě tak úkol být autoritou v rodině není jen pro muže, kteří jsou přirozenými vůdci. Je to úkol pro všechny muže. To je stvořitelský řád.

1K 14,33–35: *Bůh není Bohem zmatku, nýbrž Bohem pokoje. Jako ve všech obcích Božího lidu, 34 ženy necht' ve shromáždění mlčí. Nedovoluje se jim, aby mluvily; mají se podřizovat, jak to říká i Zákon. 35 Chtějí-li se o něčem poučit, ať se doma zeptají svých mužů; ženě se nesluší mluvit ve shromáždění.*

Tento text vychází z kontextu autoritativního rozsuzování, které je úkolem těch, kteří vedou sbor nebo církev. Po zaznění proroctví mužů či žen dojde k rozsuzování na základě Písma. Tento úkol 1K ukládá mužům.

1Tm 3,2: *Nuže, biskup má být bezúhonný, jen jednou ženatý, střídavý, rozvázný, řádný, pohostinný, schopný učit,*

Tt 1,6: *Mají to být lidé bezúhonní, jen jednou ženatí, mají mít věřící děti, kterým se nedá vytknout nevázanost a neposlušnost.*

Tyto verše předpokládají, že vyučující presbyter je muž. Slova míří proti polygamii. Ještě v 1. století se mezi některými židy vyskytovala polygamie. Polygamista nemůže být vyučujícím presbyterem sboru.

Vztah mezi rodinou a církví: Nový zákon vidí úzké spojení mezi vedením rodiny a vedením církve. Je to proto, že církev je viděna jako rodina. Církev slouží jako vzor rodině a rodina jako vzor pro církev. Proto apoštol podtrhuje, že presbyter musí dobře vést svou rodinu (1Tm 3,4–5).

1Tm 5,1–2: *Proti staršímu člověku nevystupuj tvrdě, nýbrž domlouvěj mu jako otci, mladším jako bratrům, 2 starším ženám jako matkám, mladším jako sestřím, vždy s čistou myslí.*

V tomto textu Pavel říká Timoteovi, že má v církvi mít k lidem takové vztahy, jako má v rodině. Rodina je zde opět příkladem pro církev. Starší muž jako otec, mladší muži jako bratři, starší ženy jako matky a mladší ženy jako sestry. To znovu ukazuje na vedoucí roli muže doma i v církvi. Představme si, jak se bude cítit muž, který bude v církvi pod autoritou své ženy – správkyně sboru? Jak bude potom doma uplatňovat svou vedoucí roli? Tato situace bude přispívat ke zničení autority muže jako hlavy rodiny. Tato eroze mužovy vedoucí role bude potom pokračovat i v dalších rodinách v církvi.

Kdyby chtěl Pán Ježíš založit **rovnostářskou církev**, potom by si nepochybně vybral šest mužů a šest žen jako své apoštoly. Myslím, že nevyhovuje argument, že by si to tehdy Ježíš nedovolil, protože by to v tehdejší společnosti bylo kulturně necitlivé. Pokud něco Pán Ježíš viděl jako zásadní a chtěl dát závazný příklad, pak to udělal i proti tehdejší kultuře, jak o tom např. svědčí rozhovor u studny se Samařankou.

Dvanáct apoštolů mělo velkou autoritu v církvi a mají tu autoritu dodnes. Položili apoštolský základ. Jejich autorita bude dokonce i pokračovat – Mt 19,28: *Ježíš jim řekl: „Amen, pravím vám, až se Syn člověka při obnovení všeho posadí na trůn své slávy, tehdy i vy, kteří jste mě následovali, usednete na dvanáct trůnů a budete soudit dvanáct pokolení Izraele.“* Také na základech v nebeském Jeruzalémě budou jména nikoli 6 žen a 6 mužů, ale budou tam jména dvanácti apoštolů – mužů (Zj 21,14).

Je možné shrnout, že **Bible je v otázce zapojení mužů a žen v církvi naprosto konsistentní a učí princip komplementarity – vzájemného doplňování se.** Bible v žádném případě není egalitářská – rovnostářská. Není přijatelné tvrdit, že např. ve starozákonních textech je obsaženo něco, co Bůh nechtěl, aby tak bylo. Nelze povědět, že Bible nešťastně a proti svým intencím používá patriarchální jazyk. Vždyť jde o Boží slovo. Pro nás je důležité, jak Bůh viděl i otázku vztahů mužů a žen. Kdyby se také Bůh chtěl dát poznat jako žena, jistě by to udělal. Evangelium je samo o sobě tak skandální, že toto by už mnoho pohoršení nepřidalo. Bůh to ale neudělal a dal se nám poznat jako Otec. Otec, který rozvíjí péči, která dovede projevit i citlivou stránku charakteru ženy.

Shrnutí

Jsem přesvědčen, že Bible vymezuje a svěřuje určité služby mužům. Je to především úloha ordinovaného kazatele – správce sboru – biskupa, který stojí v čele týmu sboru – místní církve a je zodpovědný za jeho vedení.

Ženy mohou sloužit mnoha způsoby jako členky sborového pastoračního týmu. Mohou nepochybně zastávat v církvi i místa na plný úvazek, jako je role vedoucího mládeže, pracovníka pro práci s dětmi, s rodinami, se seniory, ve sborové hudbě, v administrativních úkolech. Ženy nepochybně mohou společně sloužit při vysluhování křtu či sv. večeře Páně. Mohou se ve shromážděních modlit, přinášet svědectví i prorokovat (pokud chápeme prorocství jako něco, co je rozsuzováno Písmem). Mohou vyučovat na křesťanských školách.

Ženy mohou pracovat v evangelizaci, ve vedení domácích skupinek, v diakonii, v pastorační a v mnoha dalších službách.

Mužům, kteří jsou k tomu církvi pověřeni, je vyhrazen úkol zvěstovat a vyučovat Boží slovo a v autoritě zastávat učitelský úřad v církvi. Měli by se ujímat správy sborů a správy denominací. Jako předseda Ekumenické rady církvi v ČR mohou vidět do zápasů některých církvi. Domnívám se, že ordinace žen za správkyně sborů byla primárně vypůsobena nedostatkem mužů, kteří k této službě byli ochotni. Potom bylo potřebné, aby se této úlohy ujaly ženy. Víím, že řada žen koná svou farářskou službu věrně a obětavě. Řada z nich ale také tuto službu z různých důvodů ukončila. A co má také dělat

sbor, jehož farářka má několik dětí za sebou? Z výzkumů je jasné, že záměna rolí nefunguje. Ani otec, který se ujme péče a výchovy malých dětí v rámci zástupnosti, aby umožnil své ženě spravovat sbor, nemůže nikdy nahradit dětem matku (viz vložené grafy Chvály a Trapkové).

V Americe byla založena rada pro biblické mužství a ženství. V roce 1987 vydala toto prohlášení: **Vykoupení v Kristu dává mužům i ženám v církvi stejný podíl v požehnání spásy; přesto všechno některé vedoucí a vyučovací role uvnitř církve jsou vymezeny mužům.**¹⁴

Celá diskuse je komplikovaná tím, že v některých církvích kněz reprezentuje Boha lidu a zároveň před Bohem zastupuje lid (římskokatolická tradice, která proto nesvětí ženy za kněžky). Ale je zde také např. tradice některých reformovaných církví, která zásadně odmítá ordinaci žen za kazatele a také odmítá podíl žen na práci staršovstev. Žena nesmí v takové církvi vyučovat. Dnešního presbytera tato tradice chápe na stejné rovině jako presbytera v době apoštolů, kdy se formovalo a fixovalo autoritativní učení Nového zákona.

Dnes ovšem již nemáme apoštoly a proroky v primárním slova smyslu, a proto je možné, aby žena, která je pod autoritou vedení svého sboru, mohla vyučovat. Také se nedomnívám, že dnešní staršovstva plní stejnou roli jako v době, kdy se pro církev kladl základ *apoštolský a prorocký*.¹⁵ Dnešní staršovstva řeší mnoho pastoračních problémů a otázek souvisejících s evangelizací a diakonií. Řeší se, kdy uspořádat sborovou konferenci a jakého pozvat hosta. Je třeba rozhodnout i o opravě střechy sborového domu. Myslím, že v takovém staršovstvu může být prostor i pro službu žen.

Řada sborů je dnes ve velkém nebezpečí upadat znovu do nechvalně proslulého způsobu služby, který se nazývá „*systém jednoho muže*“. To znamená, že všechno při bohoslužbách koná ordinovaný pastor. Není to přehlížení obdarování druhých lidí? Mnoho sborů se vrací k novozákonnímu způsobu pluralitní týmové pastýřské služby.

V dnešní době se objevuje obrovské nebezpečí ve zkresení toho, co to je autorita a vedoucí role. Pod vlivem sekulárních manažerů si někteří duchovní počínají jako velcí bossové a autoritativně rozhodují tam, kde má společně rozhodovat církev. Takový teror se v církvi těžko snáší. Mám velké otazníky na některými importovanými kurzy na téma *leadership*. Lidé jsou vychováváni k vedení druhých. Každý je vůdce, ale kdo bude sloužit? Náš styl vedení nemá

¹⁴ Danvers Statement. Affirmation 6. *Council on Biblical Manhood and Womanhood*.

„*In the church, redemption in Christ gives men and women an equal share in the blessings of salvation; nevertheless, some governing and teaching roles within the church are restricted to men*“ (Gal 3:28; 1 Cor 11:2–16; 1 Tim 2:11–15).

(URL:<http://www.cbmw.org/Resources/Articles/The-Danvers-Statement>) – cit. 22. 4. 2008

¹⁵ Ef 2,20–22

být jako způsob farizejů.¹⁶ Nemáme si brát ani vzory od světských vládců.¹⁷ Pán Ježíš přišel, aby sloužil. Způsob vedení ve sboru musí být služebný, obětující se... Jako se muž obětuje pro svou ženu, tak pastýř přináší oběť pro svěřené stádo. Dnešní vedení musí být pastýřské, pokorné, a nikoli autoritářské.

John Stott se domnívá, že nejlepším způsobem, jak smířit službu žen v církvi a mužskou roli hlavy, je pověření žen sloužit ve sborovém týmu.¹⁸ Např. tam, kde sbor může mít více pracovníků, měla by v tomto týmu být také žena. Bude tak ve vedení sboru a zároveň bude pracovat pod autoritou kazatele – správce.

Domnívám se, že dnešní doba potřebuje vidět fungující společenství založené na statutu rovnosti všech vykoupěných, kteří ovšem v rámci služby mají různé role v církvi, ve společnosti a v rodině. Nelze zaměňovat instituční pořádky a projevy charismatických osob (Deborá). Mimořádné jevy vždy byly a budou.

Také anglikánský teolog J. I. Packer je přesvědčen, že vztah muže jako hlavy ženy je skutečně nevratný. Je to část reality stvoření a daný fakt, na kterém ani dnes nic nemáme měnit. Jistě, ani vykoupění to nezmění, protože milost obnovuje podstatu, ale neruší ji. Packer pokračuje a říká, že potřebujeme teologizovat vzájemnost, duchovní rovnost, svobodu ke službě, vzájemnou podřízenost a respekt mezi muži a ženami uvnitř tohoto systému nevratnosti principu hlavy... Na druhou stranu je důležité, abychom neuvalovali na ženy omezení, která na ně neuvaluje ani Písmo...¹⁹ Jestliže Bůh obdarovává ženy ke službě, pak je třeba vytvořit prostor pro rozvinutí a používání těchto darů. Pro církev bude dobré, když budou sloužit v pastoračním týmu v oblasti sborové práce, a to i ve vyučování pod autoritou správce sboru. V tomto modelu bych viděl možnost rozvinutí služby žen a zachování principu hlavy. ▣

¹⁶ Mt 23,4–12 „Svazují těžká břemena a nakládají je lidem na ramena, ale sami se jich nechtějí dotknout ani prstem. 5 Všechny své skutky konají tak, aby je lidé viděli: rozšiřují si modlitební řemínky a prodlužují třísně, 6 mají rádi přední místa na hostinách a přední sedadla v synagógách, 7 líbí se jim, když je lidé na ulici zdraví a říkají jim ‚Mistře‘. 8 Vy však si nedávejte říkat ‚Mistře‘: jediný je váš Mistr, vy všichni jste bratři. 9 A nikomu na zemi nedávejte jméno ‚Otec‘: jediný je váš Otec, ten nebeský. 10 Ani si nedávejte říkat ‚Učitelí‘: váš učitel je jeden, Kristus. 11 Kdo je z vás největší, bude váš služebník. 12 Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“

¹⁷ Mk 10,42–44: „Ježíš je zavolal k sobě a řekl jim: ‚Víte, že ti, kdo platí u národů za první, nad nimi panují, a kdo jsou u nich velcí, utlačují je. 43 Ne tak bude mezi vámi; ale kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem; 44 a kdo chce být mezi vámi první, buď otrokem všech.‘“

¹⁸ STOTT, J.: *New Issues Facing Christianity Today*. Marsall Pickering, London 1999, s. 316

¹⁹ Podle Packer, J. I.: In: MICKELSEN, A.: (Ed.) *Woman, Authority and the Bible: Some of Today's Leading Evangelicals Seek to Break Through a Critical Impasse*. IVP, Downers Grove 1986, s. 229